Cím	***Kritikai szociológia***
Kódok	M-AE-102-A
Hirdető	Mesterképzések Iskolája
Környezet	Tantermi ~~/ Stúdió, műterem vagy műhely / Külső helyszín /Online~~

Kurzus adatok			**Tantárgy adatok**			
Kurzus típusa	Kontaktóra	Otthoni munkaóra	Befoglaló tantárgy	Tantárgy típusa	Félév	Tantárgy kreditértéke
szeminárium	heti 3 x 40 perc	heti 2 x 40 perc	Elméleti bázisú projektfejlesztés	Kötelezően választható	2026 ősz	5

Ajánlás
Az órán az alkotói és tervezői folyamatokra alkalmazzuk a szociológiai kritikát. A kritikai szociológia értelmezési és elemzési eszközeivel az alkotás-tervezés folyamatát és eredményét a társas és társadalmi folyamatok részeként fogjuk fel. Azoknak ajánljuk, akik szeretnék jobban megérteni önmagukat és alkotói-tervezői tevékenységüket – annak szélesebb összefüggéseiben.

Rövid leírás
A kurzus célja, hogy a résztvevők mélyebben is megismerkedjenek az alkotói és tervezői gyakorlat tágabb (társadalmi-gazdasági-politikai) összefüggéseivel. A kurzus ehhez a szociológiai kritikát, a kritikai szociológia elemzési és értelmezési eszközeit kínálja fel. A kurzus minden alkalma egy előadásbetétből, egy szövegértelmezési részből és egy gyakorlati feladatból áll. Ilyen módon egyszerre épít fel új ismereteket, attitűdöt, valamint gyakorlati képességeket, jártasságot, illetve készségeket.

Oktatók				
Oktató neve	Elérhetősége	Óraszáma	BIO	Fogadóóra
Éber Márk Áron	eber.mark.aron@tatk.elte.hu	heti 3 x 40 perc		csütörtök 16:00-17:30 (előzetes egyeztetés alapján)

Félév menete

A kurzus formátuma	Órarendi időpontok
Pl. csoportos és egyéni konzultációk előre meghirdetett menetrend szerint.	csütörtök 13:30–15:40

Az egyes foglalkozások jellege és ütemezésük, tanári közreműködés jelölése			
Hetek	Dátum	Heti tartalom	Műhely/speciális terem
1	szeptember 10.	A szociológiai kritika és a kritikai szociológia mibenléte	
2	szeptember 17.	A közterek politikája	
3	szeptember 24.	Szocializáció és habitualizáció	
4	október 1.	Vágyak és illúziók termelése	
5	október 8.	A javak használatának módozatai	
6	október 15.	(kurzushét)	
7	október 22.	Az életmód az időben, a tárgyakban és az értékekben	
8	október 29.	Az élet átélésének, megélésének módjai és stílusai	
9	november 5.	Eldologiasodás és elidegenedés	
10	november 12.	Osztály, kizsákmányolás és uralom	
11	november 19.	Árutermelés és az áru fétis jellege	
12	november 26.	A spektákulum társadalma	
13	december 3.	Életstílusok, szubkultúrák, miliők	
14	december 10.	(felkészülési hét)	
15	december 17.	(kiértékelés hete)	

Kurzusteljesítés feltételei, követelmények és értékelés				
A hallgatók tennivalói, feladatai				
Követelmény, beadandó munka	Értékelés módja	Értékelés szempontjai	Leadási határidő, alkalom	Súly az érdemjegyben
Feltétel 1… Részvétel a szemináriumalkalmain (legfeljebb 3 hiányzás)	Jelenléti ívet vezetek	Jelen van-e a szemináriumtagja az órán vagy sem, késett-e?	december 3-án összesítem	az érdemjegy feltétele; elegendő számú részvétel nélkül nem kaphat érdemjegyet
Feltétel 2… Felkészült és aktív részvétel az órai interakciókban		Felkészült-e, részt vesz-e a szemináriumtagja az órai interakciókban?	december 3-án összesítem	33%
Feltétel 3… A kurzus során megtervezett és/vagy kivitelezett tárgy benyújtása	A tárgy bemutatása és értelmezése – szakmai beszélgetés a tárgyról	Hogyan kapcsolódik a szemináriumtémáihoz?	januárban	33%
Feltétel 4…	Szóbeli felelet, szakmai beszélgetés	Mennyire tudta a szemináriumtagja elsajátítani,	januárban	33%

A szociológiai kritika, illetve kritikai szociológia fogalmainak, érveinek, elemzési eszközeinek elsajátítása		gondolkodásába és gyakoratába beépíteni az új ismereteket?		
Általános, átfogó feltételek				

Jegyzetek és irodalom
Kötelező irodalom
Részletek az alábbiakból: Bauman, Zygmunt (2005): A munkaetikától a fogyasztás esztétikájáig. (Ford.: Szabó Adrienne.) *Replika,* 2005. (51–52): 221–237. Csányi Gergely (2017): Az egyenlőtlenség pszichológiája: Mi is az a szocializáció? *Új Egyenlőség,* 2017. április 25. Debord, Guy (2022 [1967/1988]): *A spektákulum társadalma és Kommentárok a spektákulum társadalmához.* (Ford.: Erhardt Miklós.) Budapest: Open Books (Bázis Könyvek 1. kötet). Douglas, Mary – Isherwood, Baron (1998 [1979]): A javak használatának változatai. (Ford.: Pásztor Zoltán.) In Wessely Anna (szerk.): *A kultúra szociológiája.* Budapest: Osiris Kiadó–Láthatatlan Kollégium, 150–159. Losonczi Ágnes (1977): *Az életmód az időben, a tárgyakban és az értékekben.* Budapest: Gondolat Könyvkiadó. Marx, Karl ([1867]): Az áru fétisjellege és annak titka. In uő.: *A tőke: A politikai gazdaságtan kritikája.* [Számos kiadásban.] Rosa, Hartmut (2024 [2020]): *A kezelhetetlen.* (Ford.: Csordás Gábor.) Budapest: Typotex Kiadó. Schulze, Gerhard (2000 [1992]): Élménytársadalom: A jelenkor kultúrszociológiája: A hétköznapi élet esztétizálódása. (Részlet az első fejezetből.) (Ford.: Mezei György.) *Szociológiai Figyelő,* 15 (1–2): 135–157. Wessely Anna (2010): A közterek politikája: Előadás az Országos Főépítészi Konferencián. *Építészfórum,* 2010. augusztus 30. Wright, Erik Olin (2017 [2015]): Miért fontos az osztály? Beszélgetés Erik Olin Wright amerikai szociológussal – részlet. (Ford.: Éber Márk Áron.) *Új Egyenlőség,* 2017. december 17.
Kurzus jegyzetei, prezentációi
Ajánlott irodalom
Wessely Anna (szerk.) (1998): *A kultúra szociológiája.* Budapest: Osiris Kiadó–Láthatatlan Kollégium.

Tanulási eredmények

Tudás	A szeminárium résztvevői ismereteket (tudást) szereznek a kritikai társadalomtudomány, a szociológiai kritika segítségével.
Képesség	A szeminárium résztvevői értelmező, elemző és értékelő képességekkel gazdagodnak, amelyeket – lehetőség szerint – a félév során képességekké fejlesztünk.
Attitűd	A szeminárium résztvevői sokoldalú, tagolt és árnyalt viszonyba lépnek a tervezői vagy alkotói folyamataik környezetét képező társadalmi jelenségekkel, aminek eredményeképpen egyszerre mélyül el tudásuk, fejlődik megértési, beleérzési és kritikai képességük, miközben nyitott, érdeklődő és árnyalt viszonyulás (attitüd) alakul ki bennük.
Autonómia és felelősségvállalás	A szeminárium résztvevői önálló, sőt öntörvényű tanulási, illetve alkotói-tervezői gyakorlatuk során fejlesztik hatóképességüket és elkötelezettségüket az általul vizsgált, illetve formált témákban, így fejlődik felelősségvállalásuk képessége is.

Felmentés
<u>Nem adható felmentés a kurzuson való részvétel és teljesítés alól.</u> Felmentés adható egyes feladatok teljesítése alól, illetve egyes órákon való részvétel alól. Más, tevékenységgel egyes feladatok kiválhatók. Teljes felmentés adható. A teljes vagy részleges felmentés részleteit a hallgatónak az oktatóval és a szakvezetővel szükséges egyeztetnie.

Tantervi kapcsolatok		
Tantárgy	Kapcsolódó kurzusok (párhuzamosságok)	Kurzus érdemjegy aránya a tantárgyban
A tantárgy előfeltételei a tantervi háló szerint:	Szabadon választott esetén sajátos előfeltételek vagy a kurzus felvételére vonatkozó esetleges sajátos előfeltételek:	Szabadon választhatóként felvehető?
		Igen/<u>Nem</u>

Mesterséges intelligencia használatára vonatkozó irányelvek és szabályok a kurzusban
A mesterséges intelligencia egyetemi használatára a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem Mesterséges Intelligencia és Plágiumszabályzata vonatkozik.

Alapanyagigény	**Ki biztosítja?**
Alapanyagigény 1…	Tech Park / Szak / Hallgató
Eszköz vagy anyagigény 2…	Tech Park / Szak / Hallgató

Egyéb információ, megjegyzések
Szabadszavas válasz szükséges, vagy üresen hagyható Amennyiben a kurzusra vonatkozik a Szellemitulajdon-kezelési Szabályzat 6. § (1) kötelező elem: „A jelen kurzus, illetve az annak során végzett tevékenység az Egyetem 2021. szeptember 1-én hatályba lépett Szellemitulajdon-kezelési Szabályzat 6. § (1) bekezdésének hatálya alá esik, így a résztvevő hallgatók a Szabályzat 6. § (3) bekezdésének megfelelően szerződést kötnek az Egyetemmel többek között arról, hogy a kurzus során előállított szellemi alkotásaikkal kapcsolatos vagyoni jogok, felhasználási jogok átadásra kerülnek az Egyetem részére a hivatkozott szerződésben meghatározott feltétek szerint. Továbbá, a Hallgató a teljes kurzussal kapcsolatban teljeskörű titoktartásra kötelezett - különösen a kurzus tárgyával, a tevékenységgel és az elkészült alkotásokkal, munkákkal, egyéb eredményekkel, továbbá azok elkészítésének körülményeivel kapcsolatban - így azokról információt mással nem közölhet, nem publikálhat, nem hozhat nyilvánosságra, kivéve, ha a kurzus elvégzéséhez aláírt írásbeli szerződésben ettől eltérően rendelkeznek. Fentiek elfogadása a kurzus felvételének alapfeltétele. A „tárgyfelvétel” menüpont kiválasztásával a hallgató kijelenti, hogy tudomással bír ezekről a körülményekről és a vonatkozó szerződés megkötésében közreműködik.